

7-dik sz. Febr. 18. 1866.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a **kiadóhivatalba** (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kéziratok pedig a lap **szerkesztőségéhez** (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1866.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
M. AKAD. NYOMDÁRSZNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Idősb Szász Károly.“ — „Egyenlőség.“ (költ.) *Benedek Aladártól.* — „A rabszolga.“ (Elbeszélés.) *Tar Gábertől.* — „E magyar nő dániai és norvégiai utleírásából.“ — „Kuruzslók, csavargók és lélekidézők ezeltől száz évvel.“ *Petheő Dénestől.* — „Kasmir-sálók.“ *Sz. Gyuldtól.* — „Egy hét története.“ *Vadnai Károlytól.* — Vegyes közlemények.

„A bukuresti magyar templom érdekében.“ *Koós Ferenc-től.* — Ujdonságok. — Levelezések. — Irodalom. — Nemzeti színház. — Szerkesztői üzenetek.

Képek: „Id. Szász Károly.“ — „A Mária-templom bel-seje Thorvaldsen szoborműveivel, Kopenhágában.“ *Bulyovszkyné uti öltözetben, Norvégiában.* — „Spanyol koldusok.“ — Képtalány.

A bukuresti magyar templom érdekében.

A moldva-oláhországi ref. magyar egyházak érdeke kényszerít, hogy oly szép kilátással elkezdett gyűjtői pályámat egyszerre félbeszakítsam s búcsút véve azon szeretettől, melylyel a haza fővárosában találkoztam, haladéktalanul visszatérjek külföldön élő testvéreimhez.

Azonban távozásom miatt nem lesz bezárva az ut a kegyes jóltevők előtt. A magyar lapok igen tisztelt szerkesztői nyitva tartják lapjaikat e célra ennek-utána is, s főtisztelendő Török Pál superintendens ur szives leend a kezéhez veendő kegyadományokat a pesti takarékpénztárba elhelyezni.

Azon rövid egy hónap alatt, melyet a feledhetetlen haza szívében töltöttem, örömmel győződtem meg, hogy esdő szózatom a lelkes honfiak és honleányok keblében kedves viszhangra talált s hogyha pályámon még egypár hónapig fáradhattam

volna, célhoz jutok. De távoznom kell, mert egyházaink érdeke ezt kívánja.

Esedezem azért még egyszer, mielőtt a haza szent földét talán örökre elhagynám, hazám lelkes fiai és leányai, kiket személyesen nem tisztelheték: hallgassák meg a hazájából távozó lelki pásztornak esdő szózatát s nyujtsanak segédkezeket testvéreiknek a bukuresti: ezen külföldi magyar templom bevégzésére.

A vallás és nemzetiségnek ezen külföldön építendő diszes oltára századokon át hirdetője leend Románia fővárosában annak a nagy igazságnak, hogy a ki *Isten után nemzetében bizik, soha meg nem csalatkozik.* — Pest, 1866. febr. 13.

Koós Ferenc,

bukuresti magyar lelkész. *)

Levelezések.

Verebély, (Bars megye,) febr. 14. (*Lap-statisztika.* — *Kaszinó.*) A mi kicsiny, alig 1600 lakost számító városkánkról nem dicsekedésként, hanem buzditásul annyit írhatok, — hogy dacára a mult évek mostoha terméseinek s annak, hogy az adónak katonai erővel behajtását most is minden pillanatban várjuk, — miként szellemi érdekének szemmel tartásáról tanuskodik azon körülmény, hogy most is összesen harminc lapot járát s ebből 26 magyar, 4 német. Az egyes lapok következő példányszámában járnak: *Pesti Napló* 1; *Hon* 2; *Magyar Világ* 1; „*Hazánk s külföld*“ 5; *Vasárnapi Ujság* 1; *Magyarország s a Nagyvilág* 1; *Bolond Miska* 3;

Üstökös 1; *Divat* 2; *Magyar Bazár* 1; *Családi Kör* 1; *Nefelejts* 1; *Kertészgazda* 1; *Protestans lap* 1; *Idők Tanuja* 1; *Uj korszak* 1; *Orvosi lap* 2; *Debatte* 2; *Wand.* 1; *német Bazár* 1. Alakulásban levő kaszinónkra vonatkozólag, tudathatom, hogy annak alapszabályait már kidolgozván, azokat épen most küldjük fel a helytartótanáchoz megerősítés végett. Ha most már 72 tagot számító kaszinónk létre jön, ebben letöbb érdeme leend *Nedeczky Flórián* érseki főügyész urnak, ki mig itt lakott, bár akkor még kevesen voltunk, mindent elkövetett, hogy a szellemi egyesülés ezen gyüldéjét megalapítsa.

—b.—i.—

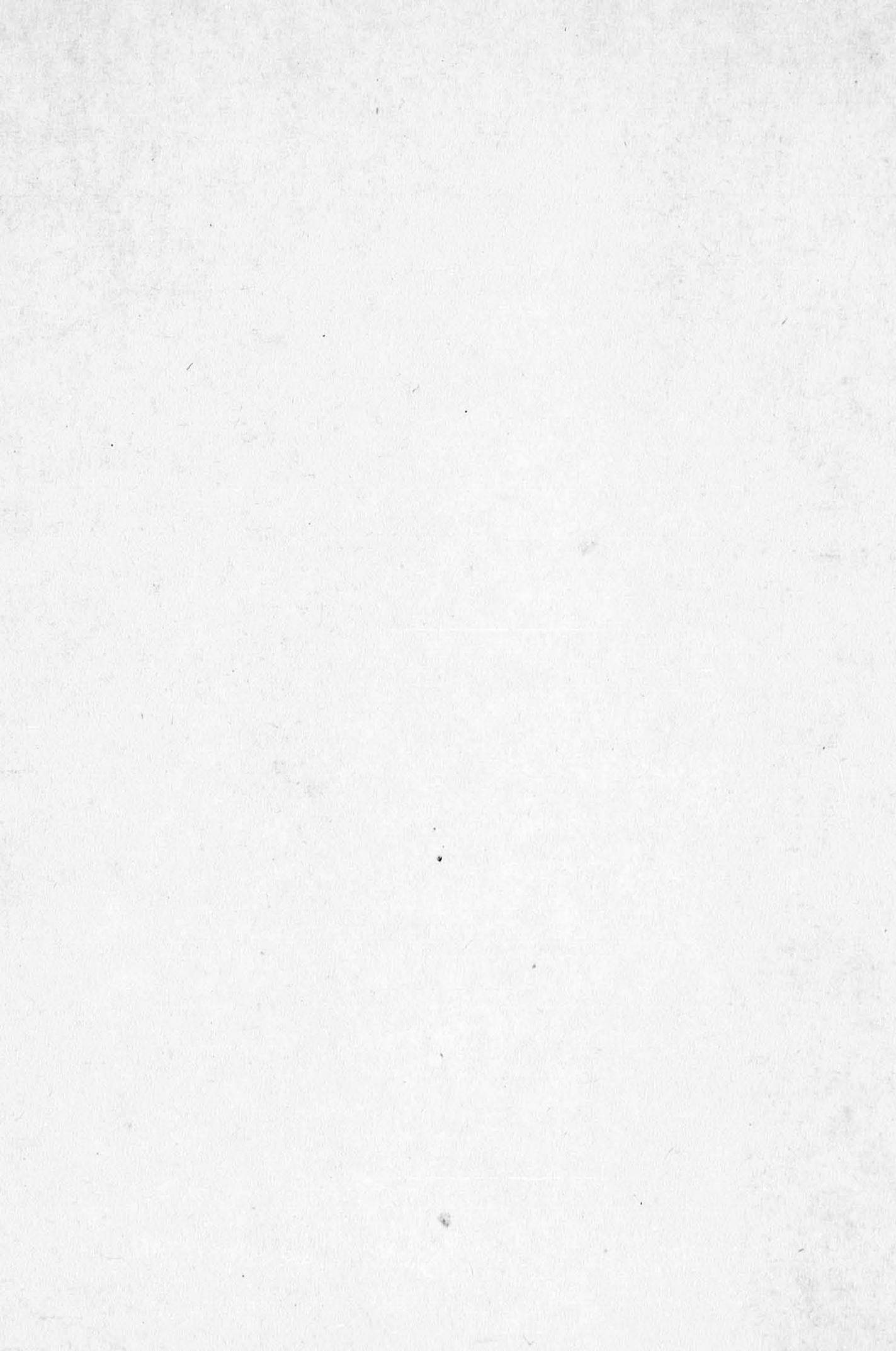
Ujdonságok.

—d.— (*A képviselőház válaszfelirati javaslatának*) f. hó 15-re kitüzött vitatása mozgásba hozta az egész fővárost, s már korán megtölté a muzeumi terem földszinét s karzatait. A főrendek karzatán b. *Sennyey Pál* főtárnokmester ő excja is látható volt. Felolvastatott a trónbeszéd s erre a válaszfelirati javaslat. A ház ma is éljenzésben tört ki a felolvasás végeztével. Erre, mint már néhány nap óta hire járt, *Bartal György*, tolnamegyei képviselő s helytartótanácsi alelnök, s az 1861-diki országgyűlés egyik kitiünősége állott fel, nagyterjedelmű, de mindvégig roppant figyelemmel s érdekeltséggel hallgatott beszédbe kezdve, mely az egész ülést délutáni 2 óráig egymaga vette igénybe. A kellemes hangú szónok felszólalására meg-

csendültek emlékezetünkben 1861-ki beszédének több kitiünő részlete közt ama nevezetes szavak is: „nem rajongásból, nem politikai divateszmék utáni hajhászatból ragaszkodik a nemzet az 1848-ban törvényesen kivivott önálló és független magyar parlamentáris kormányhoz, hanem azért, hogy jövője érdekében a souverainitásnak őt megillető osztályrészét mind a törvények végrehajtásában, mind azok hozatalában érvényesítse, mert meg van győződve, hogy a hozandó törvényeknek csak egy garantiájuk van, s ez: az elébbi törvények kötelező erejének elismerése s szentültartása.“ Most

*) Szerkesztőségünk is szivesen fogad el továbbkézbesítés végett kegyadományokat ezen templom kiépítésére. *Szerk.*

Második évi folyam.

7. szám.

Február 18. 1866.

Idősb Szász Károly.

Szász Károly, kinek nemes vonásait ma lapunk olvasói elébe állítjuk, (született 1798-ban, meghalt 1853-ban) s kinek emlékét hasonló nevű fia ma nap ujította föl a Kisfaludy-Társaság ez évi közülésén fölolvastott elégiájában, egyike volt azon jeleseknél, kik a nemzeti ébredés korában, e század második negyedében, Széchenyi s Wesselényi vezérnyomdokain haladva, a két testvérhaza tiszteletét kivívták. Az ő működési tere kiválólág Erdély volt. A harmincas években, midőn Erdély alkotmányos léte évtizedek óta nem tartott országgyűlések s egyéb sérelmes megtámadások által fenyegetve volt, néhány lelkes hazafi, köztük Wesselényi Miklós, Bethlen János és Szász Károly a legjelesebbek, a megyék zöld asztalai mellett fölemelék hatalmas szavaikat a törvény és

alkotmány védelmére, a már tovább hallgatva nem viselhető sérelmek ellen. A vándor-patrioták, — így nevezve, mert a kis országot megyegyü-

lésről, megyegyülésre bejárták, — csakhamar erőlyes mozgalmat költöttek, mely egy nyomon haladt azzal, mi ugyanakkor Magyarországon is, az éppen folyamatban levő pozsonyi országgyűléssel, javában folyt. A kormány kénytelenek érzé magát összehívni Erdély országgyűlését s azt 1834-ben, Kolozsvárra hitta össze. Szász Károly, ki ez országgyűlésen szülővárosát, a kis Vizaknát képviselte, alapos miveltsege, mély tudománya,

Idősb Szász Károly.

elragadó szónoki ereje által szintugy a legelső kitérő sorába tartozott — kiket pártjuk, az ellenzék, vezérei gyanánt tisztelt — mint a mennyire nemes jelleme, magas szivtulajdonai s politikai böles

mérséklete, még ellenei becsülését is megszerezte számára. Az országgyűlés tulajdonképi vezére eleinte ő volt, Bethlen Jánossal a mérsékeltabb szabadelvű irányt ök adván az ország rendeiének. Utóbb azonban, a kormány élesebben állván szembe s a sérelmek orvoslása új és új ürügyek alatt egyre halogattatván, az ellenzék türelmetlenebb elemei s élöken Wesselényi Miklós, vették át a vezéri szerepet. 1835 elején az országgyűlést eredmény nélkül osztatták el. S Szász Károly belefáradva a politikai küzdelmekbe, melyek neki hazájáért s önmagáért anynyi keserű és aggodalmas órát okoztak: megragadta az alkalmat, hogy a jogi tudományoknak — melyeknek addig tanára volt és hozzá az ország minden részéből csődültek a hallgatók, még a szászok is, — örökre búcsut mondhasson, az épen üreseedésbe jött szám- és természettani székre tétetvén át magát, melyen 1848-ig maradt.

Mint tanár és tudós szintén a legkitünőbbek közé tartozott. Előbb a jogi tanszéken az enyedi iskola, sőt egész Erdély méltó büszkesége vala. Jogi előadásainak vezérkönyvei nemcsak a hallgató ifjúságnak, hanem az első kapacitásoknak folyvást kezökön forogtak s kétségbevonhatlan tekintélyül idéztettek. Előadása lángoló és lángragyújtó volt. Magyarázata mindig a dolog mélyébe ható, mégis soha sem fárasztó. — A szám- és természettani tanszéken az addig egészen elhanyagolt reál-tudományokat, melyektől addig a tanuló háta borsózott, egyszerre közkedvességüekké tette s tizenhét év alatt Erdélyben soha nem ismert virágzásra emelte.

Az 1848-diki év ismét kiszólitá őt tudományos és családi élete csöndjéből. A magyar kultus-miniszter, b. Eötvös, státustitkárául hívta őt magához, hogy a mint magát kifejezé: „ő legyen első, ki a két ország által oly hön óhajtott uniót tetteg létre hozza; és pedig egy oly férfival, ki annak legjelesebb előküzdői közé tartozott Erdély részéről.“ Szász Károly elfogadta a meghívást s ugyanakkor Vizakna város bizalmát is, mely őt előbb az erdélyi, aztán a pesti országgyűlésre egyhangu lelkesedéssel választá követének. Az unió már ek-

kor bevégzett tény volt. Szász Károly mintegy gondviselésszerűen beteljesülni látta mindazt, miért egykor annyi lelkesedéssel küzdött, de mit életében megérhetni régóta nem is remélt már. — A fordalom bekövetkezett. Ő azok közé tartozott, a kik végig hivek maradtak a nemzet ügyéhez. Követte a kormányt és országgyűlést Debrecenbe, Szegedre, Aradra. A többiek sorsa az övé is lön. Pöre 1850-ben szerencsésen végződván, Erdélybe tért vissza, s Enyeden a kollegium még romokban hervévén, Maros-Vásárhelyen foglalt széket. Nem a régi ember volt többé. Testben lélekben megtörve, elkedvetlenülve, a haza sorsának nyomasztó súlyával szíven, csak árnyéka volt egykori magának. S 1853. október 25-kén reggel, egészen váratlanul, agyszélhüdés érte. Este kiterítve feküdt. Most ott nyugszik a maros-vásárhelyi temetőben. Sirját egyszerű kő jelöli, melyet családja emelt fölébe, de melyről a koszorúk és virágok most sem hiányoznak soha. Porait a kegyelet örzi.

Irodalmi és tudományos munkálkodásai korán felköltötték a haza figyelmét. Mint jogtudományi, úgy későbbben szám- és természettani kézikönyvei s vezérfonalai a legjobbak voltak maguk nemében, de kéziratban maradtak. Csak épen halála évében jelent meg Algebrájának első kötete, fia által rendezve sajtó alá. Halálával az is abban maradt. Syllogéja, — a leopoldi hitlevél keletkeztét s Erdélynek az ausztriai ház kormánya alá menetele történetét illető oklevelek s adatok gyűjteménye, — a jobb oknyomozó történetbuvárok közé emeli őt. Az „Erdélyi Hiradó“ mellékleteül adta „Az 1831-dik esztendő történetei“ címü művét, mely az azon évi lengyel forradalom történetét kimerítőleg s lelkesen tárgyalja. Később „Parthenon“ cím alatt tudományok tárát indította meg, melynek két első kötete Magyar Nyelvtanát foglalja magában, éleselmü nyelvészi vizsgálódásai eredményét. Az akademiában, mely őt 1834-ben levelező s 1835-ben rendes tagjául választotta, egy nagygyűlési felolvasással foglalt széket. S halála után az emlékbeszédet fölötte Kemény Zsigmond tartá, a tanítvány hálájától, a barát és elvrokon szeretetétől melegült lángoló szónoklattal.

Egyenlőség.

Koldus diderg ott kinn a nagy hidegben,
Szájában nem volt még ma egy falat;
S bár élte oly bús, oly rideg s kietlen,
Könyört remél, és túr s tovább halad . . .
Megy, megy . . . s midőn már elfáradt remélni,
Midőn éhsége s a fagy egyre nő,
S már lába ing, a hideg metszi, tépi —
Végső kínjában így kiált fel ő:
„Segítetek!“

Fényes teremnek bársony szőnyegén ott
Biborba fődve jár a dús király;
Lelkén boru, mig homlokán setét gond,
Megy, megy le-fel, majd némán meg-megáll . . .
S mig nő a vész, mely őt gondokba gyúrte,
S inogni kezd a trón, a melyen ül . . .
S ijesztő képek kelnek ott körülte —
E hang hallatszík keblében belül:
„Segítetek!“

S a napszámos, ki munkál csüggedetlen,
S véreből szerzi a mindennapit,
Ki dolgozik, hogy annál édesebben
Pihenje csöndes, békés álmaid —
Nagy munkát vállalt, — így többet szerezhetsz, —
De meg nem bírja, karja im kiállt;
Hiába hányja sorba a keresztet,
Nem, nem bírhatja . . . s végre így kiált:
„Segítsetek!”

Amott egy ur, ki teljes életén át
Dús kényelem közt élte napjait:
Ki ebben lelte minden földi célját,
S kinek zsebében volt az elv, a hit . . .
— Mostan beteg . . . s im nézzétek, miként küzd,
Mint gyötri őt a lelkiismeret!
Miként ragad meg minden orvos-eszközt,
S mig kincsét igér — reszketőn eped:
„Segítsetek!”

Segítsetek! — im én is így kiáltok, —
Az én munkám is, érzem, nagy s nehéz! —
Segítsetek! . . . oh, gyujtsatok világot!
Nyuljon segélyre mindmegannyi kéz. —
S oh, hozzatok sok fegyvert s éles eszközt:
— *Hitet, kitartást, felemelt szellemet!* —
Hogy majd megálljunk a gonosszal szemközt,
S öldözzük, irtsuk a meddig lehet! . . .
Segítsetek! —

Benedek Aladár.

A r a b s z o l g a.

(Elbeszélés.)

Olvasóink tudják, hogy az északamerikai Egyesült államok hosszas háboruja, mely százezrek életébe került, tulajdonképp a rabszolgaság megszüntetése miatt tört ki, melybe a déliek semmiképp sem akartak beleegyezni. Hogy az északiak mily diadalt vívtak ki az emberiség számára, az ezer meg ezer példa közül tüntesse föl az alábbi elbeszélés, mely a rabszolgatartók társadalmi életéből van merítve.

— Nos, mi ujság, bastinádo? kérdé egy körülbelül ötvenéves férfi az előtte álló négertől, a rabszolgák fekete felügyelőjétől, ki ostort tart a kezében. A kérdező arcán tulságos pálinka- s rum-élvezet nyomai valának láthatók, és gyuladt szemei, rekedt hangja, reszkető kezei, dagadt arca eléggé bizonyíták, hogy a mult éjjel is tulságos mértékben izlelé ezen égett nedveket. Durva vászon nadrágot s begombolatlan zubbonyt viselt, úgy hogy az üde reggeli lég kedvére hűvösíté csupasz mellét. E férfi egy nyugotindiai ültetvény igazgatója volt.

— A rabszolgák rájok bizott szakmáikat tegnap elvégezték; volt ugyan pár rest is közöttök. de néhány ütés ismét munkakedvre deríté őket.

— Ennyi az egész, bastinádo?

— Igen, massa. Egy tehen megborjazatt, de a borju megdöglött.

— A borju megdöglött? — kérdé az igazgató, s rémitően káromkodott; — a borju megdöglött? hát miként történt ez? miért nincs nagyobb ügyelet az én tulajdonomra? mi az én vagyonom, hé, bastinádo?

— Nem tudom, hogyan történt az egész, uram. Az öreg Hermann azt mondja, hogy a tehen tegnap este nem volt képes felállani, s így az istállóba nem hajthatván, kénytelen volt éjszakára a mezőn hagyni.

— Ugy! akkor az átkozott Hermann az oka! Elmellőzte kötelességét, nem ügyelt a reábizottakra. — Tehát a réten hagyta a tehenet! — A rest semmirekellőnek van-e más kötelessége, mint az én vagyonomra ügyelni? van-e neki más kötelessége, bastinádo?

— Nincs, massa, nincs!

— De én átlátok az ő fogásán. Csupa ráfogás, hogy a tehenet az istállóba nem hajthatta. Tudta, hogy a tehen az éjszaka megborjazik, azért hagyta a mezőn; azt gondolta, hogy a borju senkinek sem fog kelleni, s ő eszi meg az egészet. Megölte azt, s most azt állítja, hogy halva született. — Hát nem így van, bastinádo?

— Nem tudom, massa?

— Nem így van, bastinádo? ismétlé oly mozdulattal, mely a szenvedély legmagasb fokát árulá el, miközben szemei az indulat miatt üregeikből kikelni készülének, hangja pedig rémitő, dühös ordításként hangzott.

— Igen massa, úgy van; viszonzá a bastinádo, megremülve.

— Tehát vádolod Hermannt, hogy megölte a borjut?

A bastinádo egy alig hallható „igent” susogott.

— Rögton hozd ide a gonosztévőt, szólani akarok vele.

A bastinádó visszavonult, azonban csakhamar egy rabszolgával tért vissza, ki sántítva s csak nagy fáradsággal követé. Látható meglepetés- és félelemmel közeledett az elaszott, meggörbült, köhécselő rabszolgá. — Ő ezen ültetvényen született, s arcvonalai tisztán mutaták, hogy atyja európai és nem afrikai volt. Egész életében azon férfiúért dolgozott, ki magát urának vallotta; és midőn már idős lett, s az öreg kor gyengesége és tehetetlensége beköszöntött, ostorral kergették a mezei munkára, míg szerencsétlen esés következtében csipőjét eltöré. Meggyógyulta után nem volt képes többé külső munkára, s így tehénpásztorra szemeltetett ki; teendője csak az igazgató marháira való felügyelet volt.

— Te hálátlan ördög, kiálta az igazgató; tehát megölted a borjut! Hát ilyen szépen köszönöd meg nyugalmas helyzetedet?!

— A borju halva született, massa!

— Halva született? Te hazug, hát miért hagytad a mezőn a tehenet épen a mult éjszakén?

— Lehetetlen volt az istállóba hajtanom. Már az előtt való éjjel is alig állott lábain.

— Hazudol. A bastinádó meglesett, látta, midőn megölted a borjut. No nem úgy volt-e bastinádó? A néger alig láthatólag intett.

— Lehetséges-e? sohajtott a vén rabszolga s hallgatott.

— Ezért meglakolsz! ordított az igazgató, — meg fogod emlegetni, mint kell urad husából élőködnöd. — Bastinádó! vidd a gazembert a kávépadlásra s zárd be jól. Senkit se bocsáss hozzá, s ha valaki hozzá merne közeledni, jaj annak!

Bicegve követé az öreg rabszolga a bastinádót, ki a kávépadlásra zárta.

És itt feküdt a boldogtalan a padlaton, senki sem mert hozzá közeledni, mert az igazgató dühe visszatartá szolgatársait. — Itt feküdt a boldogtalan, mindenkitől elhagyatva, falat kenyér, egy ital viz nélkül! — A közelgő estével éhség és szomj kezdék kegyetlenül gyötreni, de senki sem jött, ki harapás kenyeret vagy egy korty vizet nyujtott volna neki.

Elaludt, de éjfél tájban felébredt; égető érzés szoritá torkát, maró fájdalom kinzá belsejét. De vigasztalni, a rémitő magányt eltűrhetőbbé tenni senki sem jött. — Nem szállott álom a fáradt szemekre, s időről időre egy-egy kiáltást hallatott a szenvedő, melyet az alig eltűrhető fájdalom csalt ki.

Végre beköszöntött a reggel; börtönéhez közelgő lépteket hallott. Eledelt, s egy korty, oh csak egy korty vizet remélt! — E léptek közelebb jöt-

tek, az ajtó megnyílt; a bastinádó lépett be. — Vágytelt pillanattal tekintett a boldogtalan a belépő kezeire, de azok mitsem hoztak számára. — A bastinádó feltárá a padlás egyik, mezőre nyíló ablakát, s némán visszavonult.

Most a rabszolga a kreol-anyakat a gondviselősökre bízott kis négerekkel azon épület felé látta közeledni, melyben ő volt. A gyermekek mind-egyikénél a reggelijöket képező étel s ital volt. Midőn a kávéraktár közelébe érkeztek, azt parancsolá a kreolnő a gyermekeknek, hogy üljenek le s reggelizzenek.

Ez, az igazgató ördögi találmanya volt, az által is akarván növelni a fogoly éhét és szomját; kevés távolságban maga az igazgató állott, s gyönyörködék. — Nemsokára eltávoztak a vidám gyermekek, s az éh- és szomjjal vivódó öreg Hermann ismét egyedül maradt.

Kövessük az igazgatót, ki miután a reggeliző gyermekek s az éhező Hermann nézésében eléggé gyönyörködött, laka verandájában telepedett le s reggelizett.

Miközben e gyönyörnek adta át magát, két rabszolganő közeledett csendesesen. Egyik mintegy negyven éves asszony volt, bár külseje többet gyaníttatott; a másik igen szép, fejlődőfélben lévő leányka; az életet sugárzó szemek sirástól voltak vörösek, miközben anyja keserű könnyeket hullatva hangosan zogokott. — Mindketten térdre borultak könnyörtelen urok előtt.

— Kegyelem Hermannak! könyörge az anya.

— Kegyelem atyámnak! zokogott a leány.

Az igazgató kéjjel szüresölte kávéját, s mo solygó pillanatot vetett az előtte könyörgőkre.

— Kegyelem? Hát mi közötök e tehénpásztorhoz.

— Oh te tudod, massa, — mondá az asszony, — ő az én férjem, az én szeretett férjem; gyermekem atya!

— Az én atyám! kiálta a leány.

— Ugy, ugy gyermekem; tartsd őt apádnak, az a te dolgod. Neked nincs apád, csak én vagyok a te urad!

És oly szeretetreméltólag nevetett, mint dult vonásai engedék s nyájasan simogató a leány arcát.

— Oh massa, kegyelem Hermannak! — siránkozott az anya ujolag.

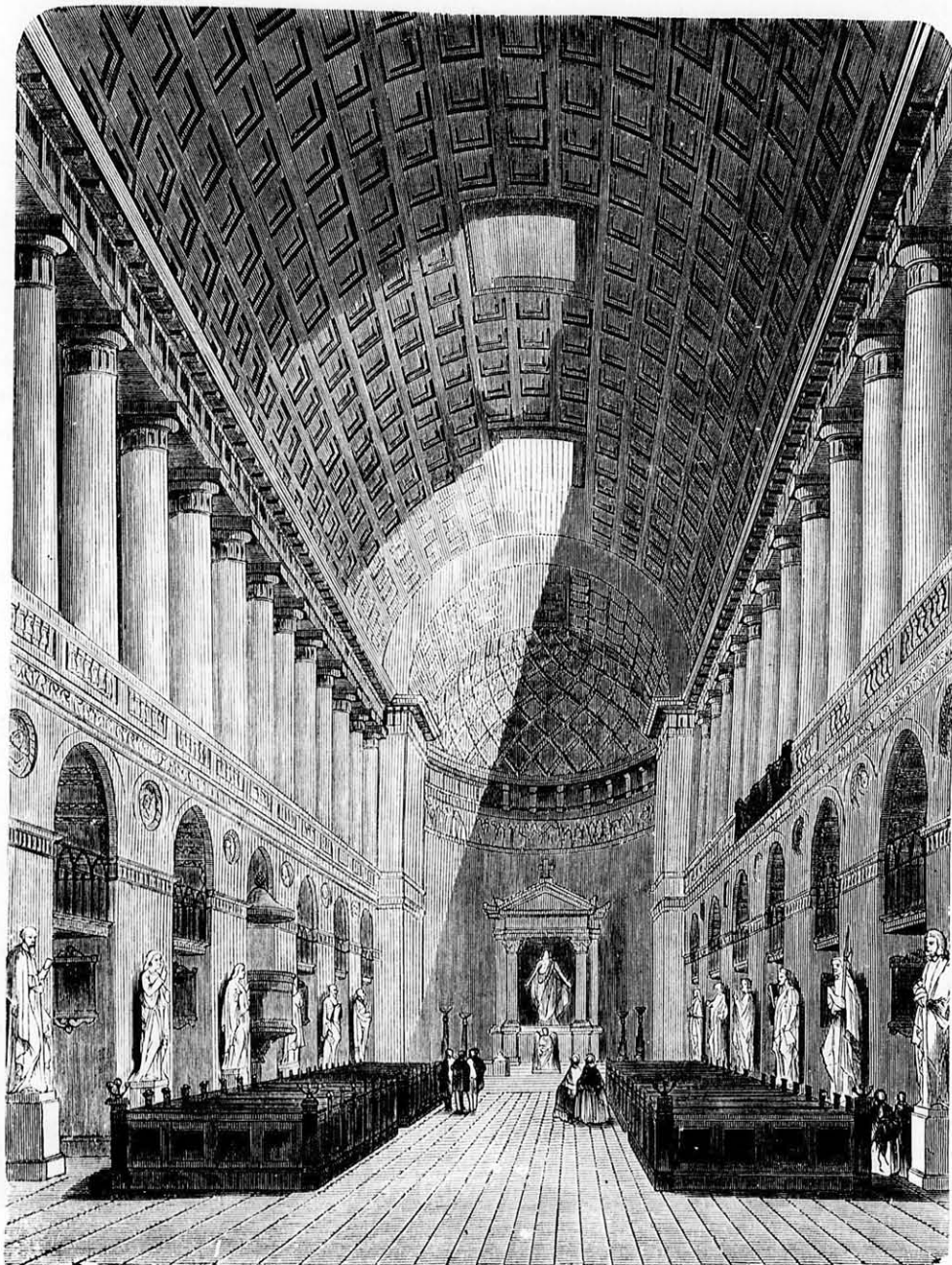
— Legyen; bár jól tudod, hogy nem tartozom Hermannak veled s leányoddali rokonságát elismerni; de mégis hajlandó vagyok megfontolni az ügyet. Szabad lábra bocsátom a gazembert, de egy feltétel alatt. — Leányodat nekem adod. Hoz-

zám kell jönnöd, nálam kell laknod, kedves gyermek, s óhajtaid legcesekélyebbike is teljestül.

— Istenem, de abba nem egyezhetem massa! Leányom még igen fiatal. Ha idősebb lesz, tehet a mit akar; de most nem engedem! Várj addig massa, kérlek, kényszerítlek; és légy kegyelmes Hermannom iránt!

látszott, s egész testét vonaglás fogta el. Visszagyott székébe, s idő telt bele, míg annyira magához jött, hogy szólhatott. A legiszonyubb átok önmaga, a rabszolganó, s az öreg Hermann ellen, volt mi legelőször ajkára jött.

— Ezt megemlegetitek! Meglátjátok, mit tesz velem dacolni! Először a tehenész, azután ti!

A Mária-Templom belseje Thorvaldsen szoborműveivel, Kopenhágában. (Bulyovszkyné utirajzaihoz.)

Az igazgató még egy pillantást vetett a leány szép alakjára, ki előtte térdelt s tetőtől talpig reszketett.

— Tedd, mit kívántam, Diana, s atyád szabad! mondá s megfogá karját.

A leány kiszakítá magát, hangosan zokogott, s anyjával elsietett.

Az igazgató iszonyatos állapotba jött. Lábai reszkettek, egész idegrendszere megbomlottnak

Ekközben Herman még mindig a kávépadláson volt bezárva. Éhsége mindinkább elviselhetetlenebbé lön, s a kínzó szomj, kivált midőn az emelkedő nap a hőséget folyvást fokozta, csaknem örültté tevé.

— Csak egy korty vizet, csak egy kortyot! könyörge, de senki sem hallá. — Nincs toll, mely a szerencsétlen kinjait leírhatná, midőn a nap hősé-

ge folyvást növekedett, mit a padlás rekedt levegője még elviselhetetlenebbé tön. — És a nyílt ablakon látta néhány lépésnyi távolban az üde pakot tovacsörögni; látta a vizet, melyet kiszáradt nyelve úgy áhitott!

Dél felé az igazgató a bastinádót hivatá.

— Be van még Hermann zárva? kérdé.

— Igen, massa.

— Senki sem vitt neki valamit?

— Senki.

— Igy tegnap reggel óta mitsem evett vagy ivott?

— Semmit.

— No ugy bizonyosan megéhezett; eredj szüntesd meg böjt-idejét, adj neki egy heringet.

— Jól van massa! Mondá a bastinádó oly hangon, mely világosan elárulá, hogy mily örömmel tesz eleget a paracsnak. És hozzá egy kevés kenyeret és vizet is, nemde?

— Tedd, mit mondtam, — dörgé az igazgató; — sem többet, sem kevesebbet.

Azon két rabszolganő, ki reggel Hermannért könyörgött, azon rabszolgákhoz tartozott, kiket az ültetvényeken belső rabszolgáknak neveztek; a házi dolgok teljesítése volt hivatásuk, és soha sem hagyták el a házat, vagy annak környékét. — Természetes, hogy az igazgató gondoskodott oly eszközökről, melyek a tehenészekkel való érintkezéseket megakadályozták; azonban azt meg nem gátolhatta, hogy mindenre ne ügyeljenek, mi a szegény fogolylyal történt. — Igy nem került el

figyelmöket, hogy a bastinádó a kávépadlásra szitt. Azt nem különböztethették meg, hogy mit vitt, de gyaníták, hogy élelmet, s e gondolat nagy örömeikre szolgált.

A bastinádó a kávépadlásra lépett, egy szót sem szólott, s a padlatra tevé a heringet.

A félig eléhezett néger ugy rohant arra, mint ragadmányára a tigris; és bár a só nyelvéről és torkáról levonta a bőrt, egy perc alatt elnyelte a végzetes eledelt.

De ki irhatná le a szerencsétlen állapotát, ki nek már kétszer huszonnégy óra óta csepp viz sem hűté égő ajkait? Ki irhatná le az égető fájdalmat, mely bennséjében dult? A fájdalom kétségbe ejté, s a kétségbeesés örüllté tette. — „Vizet! vizet!“ kiálta rekedt hangon; „vizet!“ kiálta ki a nyílt ablakon, de senki sem hallá panaszát. — És maga előtt látá a vizet, hallá locsogását; ellenállhatlan erővel voná az magához. — Hirtelen kiszökött az ablakon, s széttöré fejét a kövezeten.

A nehéz esést meghallották; a bastinádó, a rabszolgánök, a nő és leány örüllként rohantak oda, s holt tetemet találtak!

Később az igazgató a déli törvények szerint pénzbírsággal s bebörtönözéssel büntettetett; nem a szegény öreg Hermann ellenében elkövetett kegyetlenkedés, (mert ennek halála boszultatlan maradt,) de azon alávaló kinzások miatt, melyeket Hermann leányán véghez vitt.

Közli: **Tar Gábor.**

Egy magyar nő dániai és norvégiai utleirásából.

(Bulyovszkynéről. — Kopenhága. — Mulatóhely. — Pest drágasága. — Magyar tánc Dániában. — A németek ellen. — Dánia népe. — Thorvaldsen remekei s a Mária-templom. — Kirándulás. — A dán fővezér. — A király, Dagmár hgnő. — Igazi demokratia.)

I.

Közelebb igen érdekes utleirás jelent meg két kötetben Bulyovszky Lilla asszonytól, ki 1865. év nyarán bejárta Dánia, Svédország és Norvégia egy részét, azon legészaknyugatibb európai országokat, melyeket nemcsak a mi, de az idegenek turistái is nem igen látogatnak meg, az ottani utazással járó sok kellemetlenség miatt.

Pedig e szabad alkotmány nyal bíró országoknak egyszerűségükben is művelt népeit, sajtáságos életmódjukat, intézményeiket, szokásaikat s mindeu lépten-nyomon változó szépségekkel kínálkozó hazájukat megösmerni nemcsak tanulságos, de egyszersmind kellemes is az olvasóra; azért tehát, bár kissé még ma is neheztelünk e kitünő művésznönkre, ki a magyar színészet muzsájától elpártolt, hogy dicsőségének a külföldön tágabb

templomokat keressen, — ki jobban szerette az idegenek által neki nyújtott koszorut, mint hazája legfőbb kincsét — nyelvét, melyet ragyogóvá tenni reá is volt bizva: más tekintetben mégis kiengesztelődünk iránta, mert vándorlása tanulságos tapasztalataival — mint a rajtól elpártolt, de megtért méh, — ismét csak hazáját keresi föl, hogy az összegyűjtött anyagot otthoni irodalma oltárára, a köz javára tegye le.

Ezeket előrebocsátva, megjegyezzük, hogy Bulyovszkyné egy öreg lengyel ezredessel és családjával utazott Berlinből Lübecken át a skandináv félszigetre, utközben azonban megállott Dánia fővárosában, *Kopenhágában*, melyről a schleswig-holsteini háboru idején annyit és annyszor irtak a lapok.

Vannak, — mondja az utazónő, — kik *Kopenhágát* észak *Velencjének* nevezik. De az összehasonlítást a *dogék* városával épen úgy nem állja ki, mint a vas-páncélba szorított harcos a selyembe öltözött aranyvértes troubadourral. — Különben szép egyenes utcái, melyek pezsegnek az élettől és hemzsegek az élénk sokaságtól; ületvényes és virányos piacai, melyek mindegyikét valamelyik dán király arcszobra ékíti; továbbá szökőkutai, templomai, tornyai és palotái elég nagyvárosi színezetet kölcsönöznek neki.

A nép hangulata valóban nem oly lázongó, mint a lapok hirdetéik, sőt némi, bár mérsékelt, nyugalom kifejezését véltük a tömegeken feltalálni. — Leginkább tapasztaltuk ezt a Tivoliban, mely Kopenhágában ugyanaz kicsiben, mi *Londonban* az *Alhambra* és *Cremor Garden* egyesülve. Szegénynek, gazdagnak csekély belépti díjért egyaránt mulató helyül szolgál; egy nagy kertből áll mindenféle épületekkel és mulatsági berendezések és felszerelésekkel. Van benne színház, tánc- és hangversenyterem, cirkus, lövölde, tombola, centrifugál, vasut, vannak polgári és katonai zenekarok, népzeneészek, énekesek, színpadi és kötéltrücsökösök és táncosnők, szemfényvesztők, tűz- és vízjátékok stb. Sőt még tiroli énekesekre is akadtunk, kikről azonban — szóba állván velük — kisült, hogy becsületes *budweisi* csehek.

Hasonló mulató-helyek *Európa* minden nagyobb városában találhatók már; csak *Pest* az, hol olcsón mulatni nem lehet. A Tivoliba leginkább azon óhajlás vezetett, hogy a dán nemzeti zenét halljuk, és a nemzeti táncot lássuk. De minő volt meglepetésem, midőn alig haladva husz lépést a bemeneteltől, kissé kétes ugyan, de mégis határozottan megismerhető magyar zene hangjai üték meg fülemet. Közeledem a kedves hangokhoz, és egy földött, igen csinos színpadot pillantok meg; előtte a szabad ég alatt néhány száz szalma-széken, számos, a lakosság minden rétegéből összegyűlt közönséget, a légszesz fényében pedig magyar nemzeti jelmezben egy elragadólag szép fiatal leány, nem nagy ügyességgel ugyan, de sok keccsel s dicséretes buzgalommal járja, a közönség lelkes tapsaitól kísérve, a magyar táncot. — Hálaból a fiatalleány iránt, ki nekem igen kellemes érzést okozott, ide írom nevét úgy mint azt a színlap hirdette: *Pas hongrois dandses af Msle Josefine Lecerf* (paa Theatres). A mint a bájos leányka táncát elvégezte és háromszor kitapsoltatott, a légszesz-lángok mint varázsszóra elaludtak, és a közönség szétvert rajként egy perc alatt ki erre, ki arra, szétfutott. — Kérdezősködéseinkre vezetünk-

től megtudtuk, hogy többféle multságok töltvén be az estét, ezek minőségéhez kepest, a hely egyre változik. Egy óra múlva a közönség ismét azon színpad előtt fog összegyűlni, melyen az est programja szerint *Sennor Alonzo Guttapercha* mutatványokkal fog előállani; e ritka élvezetet egy vaudeville előadása fogja követni: „En ituslagen kap.“ Befejezősül pedig egy *boutellia-tánc*: „La pyramide des Boutelles“, mindenféle erőmutatványok kíséretében gyönyörködteti majd az élvhajhászó közönséget.

Hogy utitársnémat szórakoztassuk, visszamentünk a svéd leányokhoz, kik neki legjobban tetszettek. Csinos leánykák voltak, és öltözetük hasonlított a magyarhoz. — Nem sok hanggal, de mély érzéssel és jó modorral énekeltek nemzeti dalokat. Az egyik dalt erős és lángoló kifejezése miatt megmagyaráztattuk magunknak; refrainje így hangzott: „Utolsó csepp vérig harcolunk, míg vissza nem vesszük, mit a német jogtalanul elfoglalt.“

Hasonszerű alkalommal nálunk a tüzes hallgatóság zajos tapsokra s a legélénkebb tüntetésekre ragadtatik, s tán néhány ártatlan palack és pohár is esik áldozatul a túlaradó lelkesedésnek; mind ebből itt semmit sem történt. A dán nyugodtan ülve maradt, még mélyebben lecsüggesztette fejét, sem kalapjához nem kapott, sem öklével nem fenyegette a távol ellenséget; de látszott elszánt arcából, hogy első alkalommal, ha szerét teheti, mindkét kezével megfojtja azt.

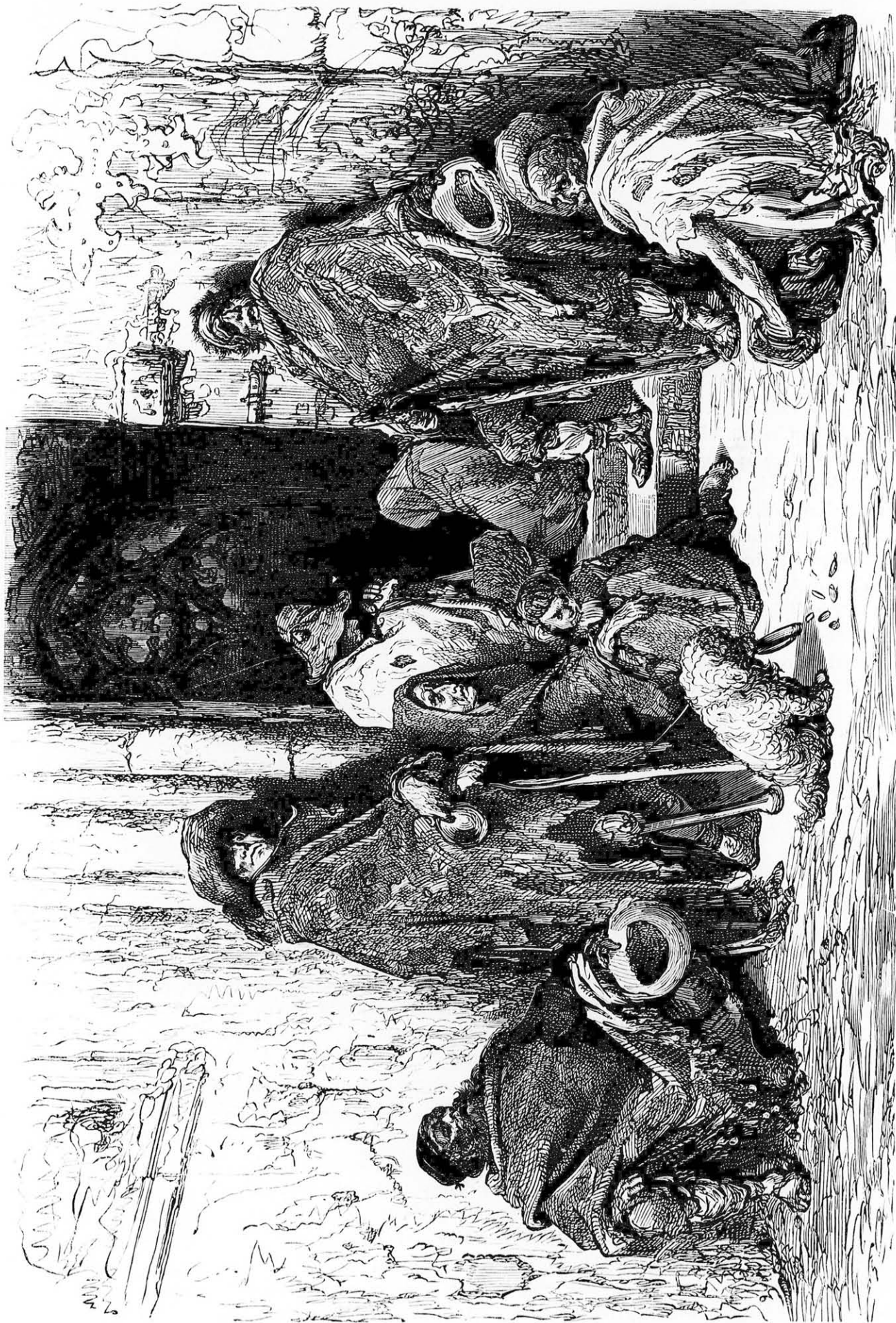
Hallgatag e nép és komoly, mint kevés más. Félelmet nem ismer, és merészsége vitéz őseire, az első századok kalandos martalócaira emlékeztet. — Az utcákon is csendesek, mindegyik dolga után jár, a magasan fellobogó lelkesedésnek nincs látszata sem, de a helyett hideg elszántság ül viharozta arcukon s az idegen nem tudná, alig hinné, hogy e város, — melyről több joggal e lehet mondani: hogy *Dánia*, mint *Párisról*: hogy *Franciaország*, — e maroknyi nép két nagyhatalmassággal és *Németországgal* küzdi önállóságának és függetlenségének kétségbeesett harcát.

Nem lévén szándékom rendszeres utleirást adni, Kopenhágából csak még a *Thorvaldsen*-múzeumot említem meg, mely, a mi a szobrászatot illeti, ha nem egyetlen, de mindenesetre első a maga nemében. E halhatatlan művész nem elégedett meg azzal, hogy *Francia*-, *Olasz*- és *Németország* *) legnevezetesebb városait ékesítse remek műveivel, hanem hazáját is, mely különben a művészet iránt

*) Most Reményi Ede ajándékai folytán Pestet is.

Bulyovszkyné uti öltözetében, Norvégiában.

Spányel koldusok. (Doré Gusztáv rajza után. L. szövegét a „Vegyes közlemények“ közölte.)

nem valami kitünő fogékonysággal bir, lángeszének gazdag termékeivel a szobrászat Mekkájává emelte, hová közel és távolról folytonosan vándorol a hívők serege.

Dicső szobrai nemcsak saját nevérol nevezett muzeumában találhatók bámulatos nagy számban, hanem a Fruekirkében (Frauenkirche, Mária-templom, l. képünkön) is, mely földiszét az ő szobrainak köszönheti; mellesleg említve, itt először hatott reám építészeti szépségével egy lutheránus templom.

Gyönyörű délután lévén, kedvünk jött *Kopenhága* környékével is megismerkedni. Utunkat a tenger partján gyönyörű ültetvények közt és meglepő kilátás mellett *Scharlattenlund* felé *Dyrehavéba* vettük.

Ha nem lettünk volna is előre figyelmeztetve, okvetlen meglep bennünket a hárs-, cser- és bikkfák óriási terebélye és nagysága, melyek árnyai-ban kétségkívül még Odin-nak áldoztak az őskorban azon dánok, kiknek utódai most ugyanazon helyen kedélyesen letelepedve a szép zöld pázsiton, családjuk körében vigan lakmározniak hazulról hozott készleteikből. Mert nevezetes, hogy a vagyonos osztálybeliek is, kirándulásokat téve, étel- és italukat hazulról hozzák magukkal, s a környékbeli korcsmárosok megengedik egy-két shillingért, hogy ételüket fölmelegítsék, kávéjukat elkészíthessék, s akár a vendéglő helyiségeiben, akár künn a szabad ég alatt elkölthessék, mely végre igen csekély fizetésért még edények, s evő- és ivóeszközökkel is ellátják. Mit mondanának ehhez a pesti városerdei és budai zugligeti korcsmárosok?

Mi is letelepedtünk egy kerek asztal körül, és megismerkedénk egy dán nemzeti étellel, melyet ők igen gyakran leves helyett esznek. Ez étel áll szágó-lisztből, melyet málnalével, vörösbor- és finomra tört mandulával, cukorral tökéletes fagyalékká készítve, sűrű hideg tejjel és tört cukorral szoktak enni. Igen gyanusan néztünk e kissé kéjelmetlen tálra, és csak vonakodva izlelők meg étvágyat épen nem gerjesztő tartalmát; kellemes meglepetésünkre azonban igen izletes- és hűsítőnek találtuk.

Fielwerkéből — így hívják kirándulási helyünket — hazatérve, a véletlen több érdekes találkozással ajándékozott meg bennünket; mindenekelőtt egy agg, szikár, fényes egyenruhába öltözött lovas jött szemközt. Rég láttam szellemdúsabb és jelzettebb arcot; gyér fehér hajszálai, melyek csaknem szemére csüggnek le, egy szuró tekinte-

tet árnyaltak; vonásai élénk kifejezésűek voltak, és a parancsnokot árulák el. Kérdezve vezetőnket, ki ezen ur? azt felelte:

De Meza!

Sokért nem adom, hogy e férfit láttam, ki ez időben a siker és bukás theoriájához oly érdekes adatokkal szolgálhatna. Feláldozva személyes hiúságát és becsvágyát, eszélyes visszavonulásával megmentette a dán hadsereget. Valóban a *Danewerket* úgy megvédelmezni, mint a düppeli sáncokat, nem lett volna oly nagy mesterség, csakhogy mig itt ezrek estek el dicsteljes, de meddő harcban, amott a hadsereg legnagyobb része áldozatul esik vala egy hadvezér becsvágyának, vagy népszerűtlenségtől félelmének. De Meza elvesztette bár népszerűségét a nép előtt, de a történet igazolni fogja őt a világ előtt.

Alig ügetett tova az ősz tábornok, kocsirobogás vonta magára figyelmünket. Kétlovas fogat volt, veresbe öltözött kocsis- és inassal; nálunk akárhány eladósodott gavallér több fényüzést mutat, pedig e kocsi-ban a királyi család nőtagjai ültek; *Dagmár* kisasszony, kiről akkor nem gyaníthatám, hogy a leghatalmasabb trón, Oroszország fiatal örökösének jegyese, s mielőtt neje lenne — özvegye lesz; és se kengyelfutó, se lovász, vadász vagy más efféle ingyenélő nem verte fel az ut porát a kocsi előtt vagy után. Ellenben néhány lépésnyire egyszerű lovas vágatott délceg paripán, mely büszkén látszék terhét viselni, a kocsi után, egy igénytelen tisztól kísérve, ki nem is tiszteljes távolságban, hanem csak egy lófü hosszával lovagolt hátrább a király mellett. A lovas maga Dánia királya volt, kinek arcáról senki sem olvashatá le, hogy házának s hazájának legválságosabb napjait éli.

Az öreg lengyel ezredes nem birt eléggé csodálkozni az egyszerűsége-n és igénytelensége-n, mely e királyi családot környezi. A jó öreg, dacára nemzeti gyászának, melynek főoka az ősök fényezésében, tékozlásában és kényuraságában rejlik, még most is élénk előszeretettel viseltetik a nagyok azon szabadalmái iránt, miket az újabb kor — az emberiség szerencséjére — kissé megnyirbálni kezd. Szerinte tiz kocsinak és száz lovasnak kellett volna a királyi családot kísé- rni, s már messziről minden pórfiúnak alázatos főhajtással meg kellett volna állani az utszéken és ájtatos csodálattal s csak félig fölvetett szemekkel nézni, mint halad el a király. Nagy szemeket vetett az öreg, midőn később a városban egy jelentéktelen, kellemes házra mutatva, melynek csak

hét ablaka nyílik az utcára, vezetőnk mondá: itt lakik a király. Vajjon nem hallotta-e a király, midőn észrevétlenül kocsink mellett ellovagolt, mit beszédes vezetőnk felőle mondott? A derék kopenhágai cicerone t. i. épen a magas politikát tárgyalta, és a király eljárását több dologban roszalá. „Ha most meghallotta!” mondám, megtudva, hogy az egyszerű lovas a király. „Nem tesz, semmit,” viszonzá egykedvűen a derék em-

ber; „ha hallotta, csak azt hallá, a mi igaz, és azt itt mindig ki lehet mondani.” — —

Átalában kétlem, hogy bármely országban a szabadság minden tekintetben annyira tény és valódi legyen, mint *Dániában*, valamint *Svédhon-* és *Norvégiában* is; ezért a dán azt mondja a válni és önállásra, vagy *Németországhoz* csatlakozásra törekvő *schleswig-hols'einiakera*: „Uram bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekesznek.”

Kuruzslók, csavargók és lélekidézők ezelőtt száz évvel.

I.

A mult évszázad közepe táján úgy szólván se-regesen barangoltak még a felvilágosult Németország némely részében azon egyének, kiknek tisztes címét e cikk élére irtam. — Leginkább a Rajna partját szerették pedig, mert e rész számtalan apró tartományra levén osztva, ezek kormányai soha valamely egyezményre jutni s így ő ellenük is erélyes rendszabályokat életbeléptetni képesek nem voltak. Ha egy ily bandát valahol elűztek, csak a közellevő határon kellett átmennie s már aránylagos biztosságban volt; mire pedig az üldözés megszűnt, megint visszatértek előbbi tányájukra s folytatták gonosz mesterségüket.

Ezen „országos csapás” most már ott is megszűnt; a mai kis államokban a rendőrség jobb karban van; a felügyelet szigorubb s a polgárok vagyona ily önkénytes kirabolgatások ellen meg van védve. Tolvajok nagyobbára már csak egyenkint akadnak, vagy ha mégis társaságban vannak, a legmélyebb titok leple alá kell rejtőzködniök, s ezen is keresztül pillant ama százszemű Argus: a hatóság.

A mult század második negyede előtt nem ismertek Németországban tulajdonképeni kuruzsló-és rablóbandákat, habár régibb hatósági rendeletekben elő is fordulnak e kitételek: starke Bettler (ezek olyanok lehettek, mint a mi szegény lé-gényeink, kik szintén erővel koldulnak), Schalksnarren, Pfeiffer, Sänger, Reimensprecher, Land-fahrer, Zigeuner. (Ezeket ott a zsványok közé sorozták s „Vogelfrei“-nak nyilatkoztatták, mely kifejezésnek megfelelőt nyelvünkben, öröömre, hiában kerestem); leichtfertige Absager, Land-zwinger; Austreter; leichtfertige, rechtscheue Unterthanen. Foglalkozás nélkül levő csöcselék barangolt az országban „Gartende Knechte” név alatt. Ezek többnyire elbocsátott katonák voltak; kik azon ürügy alatt, hogy szolgálatot keresnek, a népet pénzért s élelmiszerekért zaklatták, mit

ha nem kaptak, erőszakkal vitték, a mit a kezük ért. — Tulajdonképeni tolvaj- és rablócsapatok azonban csak a XVII. század második felében keletkeztek. A harmincéves háboru által (1618—1648.) számtalanon a legnagyobb nyomorra jutottak, házukat, vagyonukat elvesztették s így vad, szilaj életmódhoz szoktak. A háboru végeztével sok ezer katona lön kenyér nélkül elbocsátva, kinek most már hazája sem volt; s miután a lopást rablást (garten) már megszokták vala, nem csoda, ha azt immár a béke beálltával is folytatták. — Ez időszakot nemsokára ama káros francia háboruk követték, s a mult század eleje táján a sváb földön öltött borzasztó alakot e csavargók garázdálkodása (schwäbische Gaunerei). A sok tolvaj, csavargó s rabló csak úgy hemzsegett Németországban s kihágásaik és rablásaik ellen senki sem volt biztos. Midőn pedig később a kormányok általános irtójáratokat indítottak ellenük: rögtön összeálltak 2—300 emberből álló csapatokba; az erdőkben elsáncolták magukat s nemcsak magános falvakat, de megerősített helyeket is megtámadtak. — A kiket közülök elfogtak, azokat, miután a bélyeget homlokukra sütötték volna, Magyarországra, Hollandba, Genuába, Velencébe, részint a várakba, részint a gályákra küldték. E tartományokban azonban végre szintén megunták e mindig szaporodó rosz vendégeket; nem akarták többé befogadni s most a németországi hatóságok vélvén, hogy véres szigorral majd többre mennek, a legnagyobb gonosztevőket csapatonkint fejeztették le, a többit pedig a donaeschingeni, eszlingeni, buchlaui s más fenyeítő házakba küldték.

Számuk mindamellert is csökkenni nem akart. 1726-ban egy háromszáz emberből álló francia rablócsapat az alsó Rajna vidékéről, hol irtózatosan garázdálkodott, a sváb földre tört, az erdőbe vette magát s innét, egy hercegi vadászlakot s más

hatvan házat felgyújtván, Kannstadt, Stuttgart és Tübingen városokat is hasonló sorssal fenyegette. E rablók egészen katonásan voltak szervezve. — A Duna és Lech folyó között 1746. évben 170 rabló csatangolt, kik nemcsak egyeseket támadtak meg, hanem csapatonként, karddal, puskával, pisztolylyal fegyverkezve, világos nappal egész helységeket is megtámadtak. E közben pedig többnyire a legiszonyosabb kegyetlenségeket követték el. Foglyaiknak kendert s kócot kötöttek a meztelen testükre; hogy azt meggyújtván, őket kín által pénzük s kincseik kiadására kényszerítsék. Augsburgtól Tirolig egyetlen ut sem volt miattuk biztos s leggyakrabban a postaszekereket támadták meg. Később ugyan garázdálkodásaik békésebb színt öltöttek, a nagy csapatok kisebbekre szakadtak, melyek már csupán tolvajlásokat s éji betöréseket követtek el; de mindamellett 1770-től 1790-ig csupán Würtembergben 123 ily „szegény legényt“ végeztettek ki. A csapatok rablófőnökei rendszeren oly zsványok voltak, kik magukat adáz merészség, nevezetesebb kalandok és gaztettek által kitüntették, s kiknek tettei ép úgy, mint nevei, a nép ajkán még ma is élnek. Ilyen a Bodentó körül a hirhedett Konstanzen Hans, Würtembergben a Sonnenwirthle, Bajorországban a Bayerische Hiesel (Hiesel=Mátyás) és Bayersepp.

Ma már e förtelmekről nem hallani. Az idők megváltoztak s a tolvajok nem támaszkodhatnak sem a hatóságok gyengeségére, sem a nép babonás álhiedelmére. E zsványok, kik magukat

„Kochumer“-nek nevezték, több osztályra szakadtak s minden osztálynak külön feladata s külön neve is volt. Voltak szobatorvajok, kik éjre a parasztoknál szállást kértek s jókor reggel, míg a ház népe még aludt, jól megrakodva eltisztultak. Ezeket Schrendefeger néven nevezték. — Egy másik osztály tagjai nappal lopóztak észrevétlenül a házakba; nevezték pedig ezeket „Scheinspringer“-eknek. A vásáros tolvajok neve volt: „G'schockgänger“, a zsebmetszőké: „Bimuther“ vagy „Kissler“, míg végre azokat, kik betöréseket, erőszakos rablásokat s gyilkosságokat követtek el: „Kochmoon“ vagy „Schränker“ néven nevezték.

E zsványok egyletében állottak a kuruzslók és lélekidézők is, kik mindenféle varázsszereket árultak, lelkeket idéztek s kincsásással is foglalkoztak. Ezeknek neve: „Felingner“ volt, többnyire pompás öltönyben, néha hintón jártak s cselédséget is tartottak. — Voltak továbbá egész bandákban hamis kártyások (Freischupper), hamis pénzverők (Reisser), hamis pénzváltók (Margedines). — Kevesen valának azonban, kik a lopásnak vagy csalásnak csak egy nemével foglalkoztak volna. Az éji tolvaj gyilkolni is ment, a kuruzsló, ha szerét tehette, be is tört s így néha egy zsvány a zsványság valamennyi nemében jártas volt s minél nagyobb mértékben volt jártas, társai előtt annál nagyobb volt a becsülete is.

Egykoru kutfők használatával:

Petheő Dénes.

K a s m i r s á l a k .

Ezen annyira megbecsülhetlen árucikk hazája a Himálája vadregényes vidéke, a hol azon csodaszzerű anyagot szolgáltató kis k a s m i r k e c s k e tanyázik. Itt nem ritkán bivalyok, rókák, nyulak s más állatok között társaságban találhatjuk. S mivel az anyatermészet oly égalj alá helyezte, a hol az embereknek is nem csekély gondot ad, hogy magukat a hidegtől kellőképen megóvják, a hol a hózivatarok egymást váltják fel, gondoskodott is egyszersmind, hogy ezen állatok az elemek martalékaul ne essenek, s a közönséges szőrön kívül oly pehelyszerű takaróval látta el őket, a melyen az egész éjszak legcsipősebb szele sem bir keresztülhatolni.

Midőn a hó olvadni kezd, élleme a sarjadni kezdő gyenge fűszálakból áll; igaz ugyan, hogy ez igen sovány eledel, kivált ily hasznót hajtó állatoknak, csakhogy bebizonyult dolog, hogy finom,

meleg pelyhezétét csakis ezen eledelnek köszönheti, mivel ha más tájakra viszik, azt elveszti.

Európa csaknem minden országában tettek kísérletet ezen kecskefajt meghonosítani, hanem fájdalommal tapasztalák, hogy mindenütt közönséges kecskévé fajúl. Eredeti hazájában azonban rendkívüli nagy számmal található, miután a gyapjukészletek mindig igen nagyok szoktak lenni.

Midőn a melegebb időszak elérkezik, a téli nehéz szőrmez minden állatnak terhére válik, s miután bizonyos viszketegeket éreznek a bőrön, rendszeren a fákhöz szoktak dörgölődni, hogy terhes takarójuktól megszabaduljanak, a mit ugyan a természet már jelentékenyen megkönnyített. Ha más állatok ezt teszik, nem hiszem, hogy a kasmir kecske kevésbbé volna eszélyes, hogy ha a bennszülötteknek nem volna annyira érdekökben megelőzni, hogy a gyapju kárba ne vesszen.

A nyírás után a gyapjut egy fésű segítségével az állatról mind leszedik; s ez, alig hogy végrehajták rajta e nem valami gyöngédséggel történt műtétet, vigan ugrándoza fut többi társához a hegyek közé, a hol a jövő tavaszig ismét békében élhet. Ha a gyapju össze van szedve apró gyöngökbe s e célra használt juhok hátára rakják, s a havasokon keresztül: *Kasmir*-ba, a sálszövészet főhelyére szállítják, a hol rendszeren szegény indusok dolgozzák föl.

Mielőtt munkába veszik, még gondosan megmosás, azután gépen vagy rokkán megfonják; az utóbbi tovább tart ugyan, hanem a szál erősebb lesz s így a leendő szövet minden tekintetben nyer. Hogy mily rendkívüli fáradsággal jár egy ily sál szövése, kitetszik abból is, hogy a leghanyagaszorgalmú munkás tizennyolc hónap alatt bir *egyetlen* hosszú sált elkészíteni, s egy négyszögletű sálhoz *csak* nyolc hónap igényeltetik!

Gyakran kétségbevonták már, hogy e munkásoknak aligha van több fogalmuk azon szépség felől, melyet teremtettek, mint azon kis gombolyagnak, a melyet a szálak között szoktak keresztül húzni. Hogy azonban ez ellenkezőleg van, azon szorgalom és kitartás is bizonyítja, melylyel munkájokon dolgoznak. A munkájok után keresett összeg (naponként nem több 20 krajcárnál o. é. ben) alig elég, hogy éltsék tengessék.

A keleti tartományokban általában az ipar anynyira meg van szoritva, hogy az uralkodó jófor-

mán több hasznot huz belőle, mint a kézműves maga. Minden sál után, a melyet Kalkuttában eladnak 300 font sterlingen, hatvan fontnyi összeg a kormánynak fizetendő.

Hogy mily fényűzést visznek a keleti nők az ily sálakkal, csak néhány példát akarunk felhozni. Vannak Indiában táncosnők, a kik — mint hiteles forrásból értesülünk — száz font sterling értékű sált öveznek magok körül, a hárem női pedig oly példányokat is képesek felmutatni, a melyek ezen összeget 6, sőt 10-szer is meghaladják.

Egy basa ifju neje oly övet készítettett magának, a melynek két lecsüngő szélén 18 hüvelyknyi széles szegély volt a leggyönyörűbb virágcsokrokból összerakva, a melyek mind oly gyönyörű fényben usztak, mintha csak azon percben szakították volna a padisah kertjéből: jazmin, rózsza, tulipán, viola s a legszebb kék ibolya csaknem élővirágoknak látszottak, s hogy a csalódás annál találóbb legyen, a szövet különféle részén illatos szerekbe volt mártva, úgy hogy minden lépésnél más és más virágszag volt érezhető. E pompás szövetű sál-öv hétszáz fontba került!

Bármit tartsanak is meseszerűségéről az ily magas áraknak, van az egészben valami rendkívüli. Mi nőolvasóink mindegyikének tiszta szívből ohajtuk egy ily toilette-kincset, melynek valódisága azzal bizonyítható be, hogy egy közönséges gyűrűn keresztül huzható.

Sz. Gyula.

Egy hét története.

— Február 15. —

A szegény farsangon most is megtették azt a csúfot, hogy sirja szélén csörgő sapkát nyomtak fejére. Pár év óta nálunk is törekszenek meghonosítani a bécsiek híres „Narrenabend“-jeit, s mivel ezúttal a lövölde termét kicsinyelték, e bohó mulatságot áthelyezék a redoutba, mindent elkövetve, hogy az minél zajosabb és népesebb legyen. Miután régi példabeszéd szerint: egy bolond százat csinál, számtani következmény, hogy húsz bolond pedig (mert ennyi rendező legalább is volt), egy pár ezeret csődítsen össze. Ennyi legalább is tolongott a márvány termekben, mely most mindenféle burleszk diszítésektől, tréfás-lenni akaró feliratoktól, harlekinnek, pierottók elnyult alakjaitól és egy csillár-paródiától tarkált. Ez utóbbi volt a legelőkéesebb, mennyiben a diszcsillárt karrikirozta, vödörök, seprők, karryatideket képviselő tót asszonyok fején pislogó istálló-lámpások s mindenféle megaranyozott badarságok halmazával. Hogy Lehman

— az ujtéri színház festője — mily leleményes diszítő, ez egy munkájából is meglátszott. De nagyon is fenn kezdtük a mennyezet al-csillárján, holott a bolondoskodás már lenn a lépcsőzet alján is mutatkozik. A nagy szárnyajtót egy kutyafejű portás tárta ki előttünk, s az ajtónállók mind borjúk, szamarak és oroszlanok fejeivel mozogtak előttünk. A disznóvénnyek ágairól káposztafők és hagymák csüggték alá, s az előcsarnokból visító sipládák hangjai köszöntöttek. Bemenet rengeteg orrokat, főkötőket, sípokat, hamis szemeket, papírkürtöket és cukorsüvegeket osztogattak, s a kinek tetszett, rögtön fejébe nyomhatta. De bezzeg, nagy megelégedésünkre, nem egy derék urambátyámat láttunk, ki teljes indignatioval háritá el magától e dőreségeket. Belőlük csak senki fia nem csinál bolondot! Benn, a zenekarral szemközt gyékényfüggönyű szinpad állt, valami bohó rögtönzet számára, a csemegeteremben hálósipkás szolgálk és turbános

leányok, az ebédlő fölött útmutató e fölirattal: „Weg in den Bakonyer Wald,“ (a hol t. i. a dupla kréta fosztogat;) azután bohócmenetek, a pesti lapok silány paródiái, egy Dumas-alak, komikus jelmezek, álarcosok, szóval egész tolongó tarkaság, mely többet izzadt, mint mulatott.

Nem tudjuk, e leírás után olvasónk bosszankodni vagy örvideni fog-e: hogy e mulatságból a magyar nyelv egészen számüzve volt? Föliratok, színi tréfák, bohóc lapok mind németek voltak, még pedig minden élce, szellem és kedélyesség nélkül. Az egész nem más, mint bécsi mulatságok halovány másolata, melynél csak a külsőségeket birták előállítani, de éltető elmésségét legkevésbé sem. A lövészegylet — mint halljuk — csak nevét kölcsönözte e bohósághoz, de voltaképen német színészek és szatócs-lapok „saphirhatnám“ ujdondászai rendezték. Meg is látszott az egészen. — Akár a pálmáfát akarnák földünkön meghonosítani, akár ezt az üres hiábavalóságot. Német ember még csak nevet rajta, de magyar ember szánakozólag mosolyogja meg, fogai közt teljes megelégedéssel mormogván: „járjad sógor a bolondját, te neked való az!“

Mindamellettt itt-ott lehetett egy-egy panaszos megjegyzést is hallani, hogy a tiszteletreméltó „Schützengesellschaft“ ezúttal mégis csak bakot lőtt, úgy elfeledkezve a magyar nyelv létezéséről, mintha Mecklenburg kellő közepében fogyasztaná a puskaport; hogy egy pár jó föliratot élclapjainkból is lehetett volna kölcsönözni; hogy a német szinpadri rögtönzetnél sokan szivesebben látták volna a Beleznay-kert dalárainak tréfás előadásait, s hogy a széthányt „Narrenzeitung“ silányságai helyett sokkal különb élce-ropentyüket tudtak volna eregetni a mi fiatal tréfás írónk. Egy rendező meg is hallható ez észrevételeket, mert a békétlenkedő kedélyeket sietett azzal nyugtatni meg: hogy „a magyar nyelv a szónokok és költők, nem pedig a bolondoskodások nyelve.“ Bocsássák meg neki e szörnyü mentséget Göthe és Schiller árnyai, valamint Kuranda és Giskra szellemei.

Harmadnap — a farsang végestéjén — a redout álarcos bálján megint e bohóc-estély diszitményei szerepeltek, de igen gyér közönség előtt. Ugy látszik, ily sütetből elég volt egy lepény. Különben is ez este már másfelé fordult az emberek érdekeltsége. Sokan jártak-keltek a nedves, sáros utcákon és a lánchid körül, hogy lássák a boldogokat, kik a második udvari bálba siettek. Azaz, hogy siettek volna, ha ez a lehetséges dolgok közé tartoznék. De a hosszú kocsisor, mely tömve volt diszruhákkal, drágaköves övekkel, selyemmel,

csipkével, gyémántokkal, öreg urakkal és fiatal leányokkal, összeszorult és csak lassan mozoghatott, egy jóllakott kigyó lomhaságával csúszva át a lánchidon, föl a várhegy oldalán, a kivilágított várpalotáig. E bál igen pompás lehetett, de legfőbb fénye mégis hiányzott, mert a császárné gyöngékedvén, nem jelenhetett meg e nagydiszű társaságban, melynek öröme és jókedve ennél fogva nem is lehetett teljes.

Éjfél után, midőn a palota ablakai homályosodni kezdtek, míg végre egészen sötétekké váltak, a farsang pünkösdi királyságának már vége volt, s küszöbén álltunk az új idénynek, mely komoly jelleménél fogva aligha jobban nem illik a mai világ hangulatához.

Hiába jött most *Bottesini*, a nagyhirű brugóművész, kinek szörnyhangszere — a mint írják — Paganini hegedűjét nyelte el; hiába szövetkezett signora Fiorentinával, kinek már dallamos neve is sejteti, hogy énekesnő — ezuttal nem a művészek, hanem a szónokok hangversenyére figyel a világ.

E nagy hangversenyben közelébb disharmonia támadt. A felsőház nem kíván a képviselőkkel egy nótát fúni, hanem lemondva az összhangzó kettős-ről, melyet a nagy közönség várt, külön solo-ra vállalkozik. Legalább a világnak eszébe jut, hogy felsőházunk is van. — Eddig, ha magányt keresett valaki, legbiztosabban megtalálhatta azt a főrendek karzatán. Ott ugyan egy-két kénytelen kelletlen hirlaptudósítón kívül nem látott senki más, s az egerek, ha kedvük tartá, bátran táncmulatságot rendezhettek akármelyik szögletben; lelkesítő szónoklat, taps, éljenzés s tömegek zaja nem igen háborgatá vigalmaikban őket. De a mult kedden más-ként volt. Sokan jöttek meghallani, ha való-e a hír, hogy a főrendek csakugyan külön feliratot akarnak szerkeszteni? És hallották gr. Festetich György ez indítványát, és hallhatták, midőn harmadfél órai vita után igen nagy szótöbbséggel elfogadák azt. De a kisebbség oly kitünően küzdött, hogy szinte szerettünk volna közéje tartozni, valamint inkább esnénk el akármikor Leonidással, mint győz-nénk Xerxes tömegével. Tisztelet a legyőzötteknek, kik veszthettek e falak közt, de azokon kívül megnyerték a nép tiszteletét! Első volt közöttük gr. *Pálffy* József, ki nem tartá helyesnek, hogy a felsőház e válságos időkben az alsóház nézetétől elváljon. Gróf *Vay László* fölemlíté, hogy a válaszfölirat oly férfi munkája, kiben az egész nemzet bizalma összpontosul, s hogy e föliratban minden ki van fejezve, s annál többet nem lehet adni és nem lehet kérni. *Báró Orczy Andor* azt óhajtá, hogy e

ház „első felszólalását“ a képviselőházzal együtt tegye. *Gróf Andrássy Manó* pedig a képviselőház feliratát azért kívánná elfogadtatni, mert az egy egész nemzet érzelmeit tolmácsolja, s ellenkező esetben attól lehet tartani, hogy a felsőház a nemzet bizalmát egészen elvesziti. De főispánok és püspökök egészen más nézetben voltak, s végre is megtörtént, a mit egy hét előtt még a „mi iskolás bölcsességünk nem is álmodott.“

Az nap este mindenütt erről folyt a szó. A tetőtől talpig demokraták ugráltak örömben, s közelegni látták az időt, mely e ház átalakítását hozza magával. Kimondták, hogy ez a jelen alakjában a képviselői eszmével többé össze nem fér. Mások jeremiádot fűttak ama baj fölött, hogy a szabadelvű főurak minden áron képviselők kívántak lenni, s e miatt most nincs elég legény a gáton. A harmadik abban ütközött meg, hogy nem elébb, hanem csak most kezdenek a külön felirathoz, midőn a képviselőházét már megtudák, mintegy azt akarván megmutatni, hogy azzal nem értenek egyet. Mig a háttérben valaki — a „Pesti Hirnök“ —

kel kezében — fogai közt mormogá: „mintha bizony a felső háznak az a rendeltetése volna, hogy ne legyen több önállósága, mint a tihanyi viszhangnak!“

De ma már, midőn e sorokat írjuk, az emberek figyelme újra a muzeum felé fordul, hová tömredéken sietnek, hogy tanui legyenek a válaszirat fölötti első vitának, mely — mint hiszik — sem hosszúságos nem lesz, sem heves. Rebesgetik, hogy Bartal fog beszédet mondani, s ellenvetéseire majdan Deák Ferenc felel. Az emberek feszülten várják a legközelebbi órákat, melyek a történet számára születnek.

Ily körülmények közt még *Meyerbeer* „*Afrikai nő*“ -jének első előadása is alig jöhet számba, noha utolsó gyömölcse ez ama terebélyes fának, mely — mint egy fényes elme mondá — német földből támadt, de gazdag lombozatú ágai egyiránt benyúlnak Francia- és Olaszországba. Jól eltalált képes kifejezése ez annak a megragadó stílusnak, melyet e nagy mester a három nemzet zenéjéből olvasztott egygyé. **Vadnai Károly.**

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

— (*A spanyol koldusok.*) Mai számunkban a 105-dik oldalon ismét közlünk a fentebbi cím alatt Dorée Gusztávtól, a nagyhirű francia rajzolótól egy képet, kitől lapunk ez idei évfolyama első számában „A százéves koldus és unokája“ címűt mutattuk be olvasóinknak. Ez alkalommal csak azt jegyezzük meg, hogy Dorée több ízben utazott Spanyolországba s ott huzamosabban tartózkodott, csupán azon célból, hogy az ottani népéletet tanulmányozza. Itt közlött képe is ezen tanulmányainak eredménye s oly sikerült, hogy annál jobbat nem is képzelhetünk; a közmondásossá vált, még a koldus rongyai alól is elővillanó spanyol büszkeséget, vagy gögöt élénkebben alig lehet rajzban jobban érzékíteni.

— (*Római régiségek Gyula-Fehérvár közelében.*) Erdélyben, a Gyula-Fehérvárról Maros-Portusra vezető országút két oldalán nagy síkság terül el; ez most mező, hajdan azonban itt *Apulum* nevű római város diszlett, s e helyen valamint régen, úgy egyesek részéről ma is gyakran történnek ásások, a mikor is a talált régiségek hol külföldre vándorolnak, hol magánosok által csekély áron megvásárolva, mindenfelé szétszóródnak, legnagyobb részüket azonban az értetlen kiásók épületkö gyanánt adják el. — Mult év novemberében arra utaztamban magam is a hely színére mentem

s látva, miként a munkások épen egy nevezetesség kiásásával bajlódnak, ezt utasításom folytán sikerült teljes épségben kiemelniök, mit aztán az általam kívánt áron megvettem. A kiásott kő 12 hüvelyk magas s egyik oldalán 13, a másikon 16 hüvelyk széles; felül keresztelő medence-alaku mélyedése van, melybe mintegy 4 itce víz fér; e medence környezete magából a kő felső lapjából kiemelkedő 1 hüvelyk magas és 1¼ hüvelyk széles koszoru-alaku körözetet képez. A kő ép s egyik lapjáról ezen feliratot olvashatni: DIANA E. SACR. P. CAESONIVS. CELER. V. S. L. M. — Ugyanezen gödörben, a leirtam kő mellett találtam kőből mesterileg kifaragott és kettős koszorúval ékesített Diána-főt.

*Alvincen, febr. 6. 1866. Bucsilla Elek. *)*

*) Épen e sorok vételekor olvastuk, hogy Halason Révész György urnak igen érdekes gyűjteménye van, mely csupán e város határában talált régiségeket tartalmaz. E példa keltette föl bennünk azon eszmét, hogy honi régiségeink érdekében tán célszerű lenne, ha az egyes megyékben régiséggyűjtő egyletek alakulnának, melyek a talált érdekes tárgyakat akár ajándék, akár vétel útján megszereznék s azt területök központján, például a megye székhelyén állítanák ki, hol az illető hatóság a cél iránti tekintetből bizonyára szívesen adna át egy szobát vagy folyosót számukra. S ha az egyes régiségekre függesztett táblácskára felírnák azok találója, ajándékozója, vagy beküldője nevét, nézetünk szerint

— (A magyar nemesi címerek eredetéről.) Már a honfoglaló fejedelmek s utánuk a magyar királyok szokásba hozták a számos háboruban kitűnt vitéz harcosokat a csatatéren különféle fegyverekkel megajándékozni, melyek aztán az illető családoktól mint drága ereklyék őriztettek. Ha később a család tagjai zsoldosaik s jobbágyaik élén csatába mentek, ezen fegyvereket jelvények gyanánt festették fel zászlóikra; — míg azok, kik ily jelvényekkel nem bírtak, keresztet vagy szűz Mária képét használták. — Későbbi királyaink, hogy egyesek hűségét különösen megjutalmazzák, rendes címerekkel ruházták fel őket. Így nyertek engedelmet 1385-ben Mária királynétól Forgách Balázs s utódai családi címerében saját királyi képét hordozni, mintegy tudatva a világgal, hogy mily kegyelmébe jött Forgách, Durazzói Károly király megölése által. Nyolc évvel utóbb, 1393-ban Zsigmond király élte megmentőjét, baróthi Cserey Balázst a nemesek közé emelte fel, megengedvén neki címerül egy páncélos vitézt hordozni, ki jobb kezében kivont kardot egy levágott török fejjel, baljában pedig buzakalászt tart. — Miután a magyar nemesség általában véve mind iparkodott családja számára címet nyerni, Zsigmond király nem mulasztotta el őket kegyelmének e jelével minél sűrűbben ellátni. Így magyarázható meg, hogy uralkodásának 28 ik évében már annyira elárasztotta a nemességet címerekkel, hogy számos szerencsétlen csatáiban, lengyelhoni utazásaiban, s Aachenben római német császárrá koronáztatásakor kíséretének nagy része már birt címerekkel. Így felruházva kísérték őt a konstanci vallási gyűlésre a többek közt a Szirmay, Buzlay, Marczaly, Nagymihályi, Chapy, Baloghy, Madách, Gálszéchy, Agóczy, Zerdahelyi, Sóós stb. családok tagjai.

Baloghy Gábor.

— (Takarékosság.) Hajdan még a leghatalmasabb fejedelmek is hasonlíthatatlanul gazdálkodó-

ez is ösztönül szolgálta arra, hogy az egyszerű földmives is bevigye vagy beküldje a megye székhelyére (hol helységéből csak megfordul valaki) az olyan tárgyakat, melyeket eddig egy-két garasért elfecsérelt, vagy bees nélkül fölhasznál. Hóni régiségeink föntartása és összegyűjtésére egyelőre jobb módot nem tudnánk; ily módon szaktudósainknak is könnyebbségére esnék a kutatás, s aztán később a megyék az így gyűlt kincsesel a kolozsvári és pesti nemzeti muzeumokat ajándékozhatnák meg, vagy azokból megyei muzeumok alapját vehetnék meg, a több példányban birt tárgyakat itthoni vagy külföldi gyűjtemények felesleges példányaiért becserélvén. Örvidenénk, ha e szerény indítványunkat a szakférjak, vagy egyes megyei tekintélyek némi figyelmükre méltatnák.

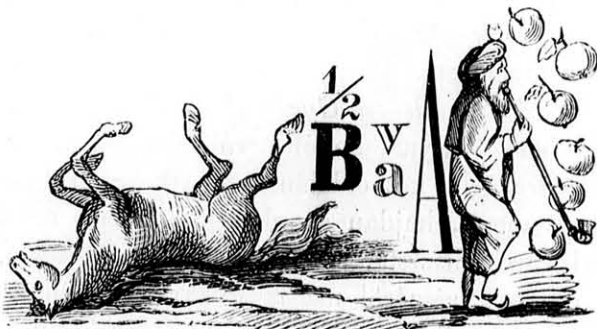
Szerk.

bak voltak, mint ma sok olyan, a kire jobban ráférne a gazdálkodás, mint a költekezés. II. Christján dán király udvarmesternőjének egykor e parancsot adta ki irásban: „Grófnő! A királyi hercegek ruhája jelenleg erős kék posztóból van; ha a ruha elkopott, azokat nem kell eladni, hanem feketére festessenek meg, mert jó hasznát lehet venni, ha történetesen udvari gyászt kell ölteni.“

— (A választók száma Magyarországon.) Hivatalos forrásokból merített hiteles adatok szerint a jelen országgyűlési választásokra 705,056 választó volt az egész országban összeírva. A választási képesség jogcímét illetőleg a választók következő osztályokra oszlanak, u. m. birtok után képesítettek 483,013, kézművesek 43,102, gyártulajdonosok 217, kereskedők 3596, jövedelmük után képesítettek 43,789, értelmiség tekintetéből 30,755, régi jogcímen képesítettek 99,584, összesen a fentebbi 705,056.

— (Egy vén teknősbékáról) emlékeznek a lapok, mint kuriosumról. Taganowban, egy lengyel főúr birtokán él egy teknős béka, melynek hátára ezek vannak bevésve: „1703“ és „1857. Páris.“ Az első fölírat bizonyítja, hogy már másodfélszázadnál több nyomja hátát; meglehet, már akkor is tisztos kort élt, midőn ezt oda vészték. A második fölírat története az, hogy ezelőtt kilenc évvel ez állatot Taganowszky gróf a birtokkal együtt egyik rokonától (Pogorzewski gróftól) örökölte, s az örökség eme kicsi, de nem legesekélyebb ritkaságu részét Párisba küldték hozzá. Akkor ő vésette rá az utósó számot és újra visszaküldte előbbi helyére, nehogy a helyváltoztatás a szegény öreg állat egészségére kártékony befolyással legyen. A béka még mindig jó egészségben és vidorságban él és a cselédség kiváló figyelmének tárgya.

K é p t a l á n y

(Megfejtése a 8-dik számban lesz.)

A 6-dik számában közlött képtalány értelme ez: „Piros kukoricaszár, kapdátlan maradtél.“

nem várta senki e szavak ismétlését. A fényes előadásu szónok magasabb szempontból tekinti át a helyzetet, külön választja az ész és szív politikáját, s a higgadt ész szavát is meghallgatni kívánja. Emlékeztet az ösök önmegtadadására, kik a kiegyenlítésre kínálkozó alkalmat mindig megragadták, s így a nemzetet fenntartották. A kivihetőt a kivihetlentől különítjük el, pia desideriakkal hagyjunk fel. Említi ugyan, hogy a kiegyezés célravezető bázisául most is az írott s szentesített törvény kötelező erejének feltétlen elismerését tartja, mert e nélkül nincs közjogi állás, de nem akar a stabilitás eszméjénél maradni, hanem a szabad elhatározásból folyó szabad beleegyezés általi törvényváltoztatás mellett van. A haza java nem a quid juris, hanem a quid consilii kérdését tolja előtérbe, mely azt kívánja, hogy őseink példája szerint a kikerülhetlen viszonyokkal megalkudni tudjunk s ügyeinket ne kizárólag magyar szempontból tekintjük. Elfogadja a válaszfeliratnak azon részét, mely a febr. patensről s okt. diplomáról szól s azután mélyen beleereszkedik a közös ügyek körvonalozásába, s tárgyalási módjuknak meghatározásába, mintha beszédének főcélja azon iránynak megjelelése volna, melyet az országgyűlésnek a kiegyenlítés érdekében követni kell, ha mindent kockáztatni nem akar. A hadügy kérdését különös nyomatékkal tárgyalta. Ennek elkülönzéséről le kell mondanunk, mert úgy mint 1848-ban létrejött, veszélyezteti a birodalom belső biztonságát. Megelégszik ama közösséggel e tekintetben, mely 1848-ig nem tökéletesen jogtalan alapon fennállott. A közös ügyek közös kezelésének kérdésében a paritás alapjára áll. A német-szláv örökös tartományokkal a közös kormány ellenörködése mellett egyenlő számú, minden ülésre külön választott, nem utasított, ismert jellemű, s decidiv szavazattal bíró választmányok által kíván érintkezni, oly kikötéssel, hogy az érintkezésnek alapul szolgáló egység mindenkor saját beleegyezésünk által lehessen változtatható. Ha a közös ügyek akkép fognak formuláztatni, mint beszédében előadja, úgy a felirat megfelel a közvélemény várakozásának, s azt általánosságban elfogadja. De lehetlen a művészi gonddal, magas észjárással, bő részletességgel bíró, s ritka szónoki erővel elmondott beszédből mindent megemlíteni. Elmondása alatt kétszer tartatott pihenő szünet, s a háznak majd jobb, majd baloldalát hozta zajlásba, majd az egészet egyszerre ragadta meg egyes helyein. Miután szónok Deákról magasztalólag emlékezett, s azon hitét fejezte ki, hogy e nagy férfinak tán sikerülni fog, azon uton, melyet ő most megtört, a kiegyenlítést létesíteni, kimondá, hogy nyugodtan lép a nemzetnek s az utókornak ítélő széke elé. A beszéd egyike az ujkor kiváló szónoklati példányainak, s miután sokan jegyeztették fel magukat a szólásra, gondolhatni, hogy felette érdekes vitafolyamnak nyitotta meg utját.

— (A fejedelmi udvar) huzamosabb ideig fog fővárosunkban időzni, mint egyelőre tervezve volt. Ő Felsegeik ittmulatása némelyek szerint e hó végig, mások szerint pedig március közepéig fog

terjedni. A hosszabb ittmaradásra a bécsi lapok azon körülményből is vonnak következtetést, hogy Császárné Ő Felsege kívánságára Korfu szigetéről származott kedvenc kutyáját ujabban lehozták Bécsből. Ő Felsegeik e hó folytán meglátogatják Gödöllőt, mely alkalommal az ottani vadaskertben szarvasvadászlat lesz.

— (Császárné Ő Felsege Budán) azon időt, melyben elfogadásokkal nincs elfoglalva, rendszeren olvasással, magyar társalgással és lovaglási gyakorlatokkal szokta tölteni. Majd minden reggel sétát tesz a budai várkertben, hová ilyenkor senkinek sem szabad bemenni. Egyik nap Császárné Ő Felsegét is visszautasítá egyik tulbuzgó örkatona, ki nem ismerte a fejedelemt. Ő Felsege, kinek kiséretében csak Ferenczy kisasszony volt, nevetve mondá: „jó! jó!” és más ajtón ment a kertbe.

— (A második „bál az udvarnál“) a farsang utolsó napján az elsőéhez hasonló fénynyel ment véghez. A vendégek még számosabban voltak, mint az elsőnél. Császárné Ő Felsege gyengélkedése miatt nem jelenhetett meg; most már azonban újra jól van. A bárról még azt jegyezzük meg, hogy Lajos Viktor főherceg, ki 12-én érkezett ide, élénk részt vett a táncban; a Császár pedig többekkel, különösen b. Eötvössel hosszasan társalgott.

— (Valamennyi bécsi minisztert) várták a mult hét végén a budai várpalotába, hol számukra lakásokat rendeztek be.

— (Az Akadémiai közelebbi ülésében) Kubinyi Eerenc „Zborói album“-át mutatta be, mely 23 ábrában Zboró vára és vidéke nevezetességeinek rajzát tartalmazza. Köztök van a Serédy kápolnája, melyet lapunk multévi folyama képpel ismertetett. Zboró vára, hol a mult század kezdetén még magasan lobogtak Rákóczy zászlói „Isten, haza és szabadság“ fölirattal, jelenleg puszta rom. II. Rákóczy Ferenc száműzetésével sógorára gr. Aspermontra szállt, s jelenleg a gr. Erdődyek birják, kik Aspermontéktól leányágon származnak.

— (Reitter nagyszerű Duna-szabályozási terve) ügyében fővárosunk több tekintélyes férfiak e hó 10-én tanácskozmányt tartott, melynek célja volt: a tervet azon pontra juttatni, hogy ha csak a jövődö kivitelét lehetségessé teszi, alkalmas időben hozzá lehessen fogni annak létesítéséhez. A tervet tüzetes megvizsgálására és javaslat készítésére bizottságot neveztek ki; gr. Károlyi György pedig késznek nyilatkozott kieszközölni, hogy a kérdéses terveket gr. Eszterházy Mór miniszter és Majláth kancellár megszemléljék.

— (E vízvezeték létrehozására) is történt egy lépés. A városi bizottmányi ülésben báró Erlanger frankfurti bankár tervét elfogadták. E szerint a város két harmada látatnék el vízzel, a 2,200,000 frtba kerülő munka kivételét pedig az Erlangerház venné át, ha a részvénytőke egy harmada alá lesz írva, a két harmadra nézve pedig a házi urak a vízfogyasztást egy évre biztosítanák. Báró Erlanger abban bizik, hogy ez év alatt annyira megszokják a jobb vizet, hogy a roszhöz majdan nem birnak többé visszatérni.

— (A magyar gőzhajótársulat hajóinak) építé-

sére vállalkozott fumei társulat az újpesti dunaparton egy százharminc ölnyi csinos izlésű épületben fölállította főkgyarat. A társaság főépítésze már megérkezett és nemsokára Új-Pest nagyon fog élénkülni a hajóépítéshez szükséges számtalan munkás zaja által. A hajók hengerei Fiumében már készen állnak.

— (Horváth Dániel.) cs. k. nyugdíjas őrnagy, f. hó 8-án 71 éves korában elhunyt. A boldogult 12 év előtt tett végrendeletében a nemz. muzeumnak, nemz. színház- és kaszinónak egyenkint 300—300 frtot s több jótékony intézetnek összesen 1600 frtot hagyott. Az irodalomról sem feledkezett meg, s többeknek, kik akkor még a fiatalabb irodalmat képviselték, mint Jókainak, Pompérynak 100 frtot, Degrének pedig értékes gyűrűt hagyományozott.

— (Balassa-gyarmati tudósítónk szerint) ott e farsang folytán két jótékony táncvigalmat rendeztek a megyeház termében: az egyiket a helybeli dalárda saját javára, a másikat pedig az odavaló ifjuság az iskola gyámolítására, mely utóbbinak tiszta jövedelme 58 ft 28 kr volt. B. Gyarmaton nemsokára műkedvelő-társulat létesülését is remélik.

— (Egy pók) ugyancsak meggyötörte nem régiben a new-yorki bankárokat és kereskedőket. A távsürgönyök három napig kimaradtak, s a kereskedelmi hírek fennakadása nagyon sok zavarra adott alkalmat. Csak egyes szavak érkeztek a táviraton, a mikből semmit sem lehetett kiokoskodni. Azonnal a távirat sodronyok megvizsgálásához fogtak, s közel a városhoz, Elviránál, megis találtak az akadályt. Két sodrony közé egy nagy pók-hálózt feszíttek, melynek szálai folytonosan nedveséget tartalmazva, a villany-folyatut elvezették. A pók életével lakott e kis csinyért.

Irodalom.

— (Emich Gusztáv buzgó kiadónknál) ismét egész csomó becses mű jelent meg, s csak azt sajnáljuk, hogy szűkre szabott terünk nem engedi azokat kissé bővebben ismertetnünk, azonban az egyes szerzők s a könyvek címei is már elég biztosítékot nyújthatnak.

1. „A magyar bíródalom alaptörvényei“, az eredeti deák szöveg mellé vetett magyar fordítással. Kiadta Toldy Ferenc. Ára 1 ft. 20 kr. második kiadás. E könyvben az ősz szerződéstől kezdve a 48-diki törvényekig, ezeket is beléfoglalva, benne vannak közjogi főtörvényeink s így az nemcsak politikusainknak, de minden műveltebb honpolgárnak majdnem nélkülözhetlen kézi könyve.

2. „A magyar nemzeti irodalom története“, a legrégebbi időktől a jelenkorig. [Irtá Toldy Ferenc. Nagy nyolcadrésű, 420 lapra terjedő kötet; ára 2 ft.

3. „Regék (az) olasz földről“, irták Pulszky Teréz, Ágost és Ferenc. Ára az egy kötetből álló gyűjteménynek 1 forint 20 kr.

4. „Tól népdalok.“ Gyűjtötték és fordították Szeberényi Lajos, Lehoczky Tivadar és Tórs Kálmán s kiadta a Kisfaludy-Társaság, ugyanazon alakban, melyben Shakespeare s a pártolók közt kiosztani szokott könyveket. Ára az egy kötetnek 1 ft. 20 kr. E könyvre is különösen figyelmeztetjük a hazai irodalom barátait, mert abból egy velünk évezred óta együttlakó nép belvilágát, költészetét ösmerhetik meg.

— (Hiador költeményeinek II. kötete) „Künn és honn“ címmel Szabadkán, Obláth Leonál közelebb jelent meg 269 lapra terjedő csinos kötetben. Hiador, ki Jámber Pál néven jelenleg harmadszor ül az országgyűlési képviselők közt, már a forradalom előtt is egyike volt nevesebb költőinknek, mely korból „Egy főrangú hölgyhez“ című gyűjteményét ösmerjük. A forradalom után egy évtizedig Franciaországban élt

száműzetésben, s muzsáját francia nyelven is megszólaltatá. Jelen gyűjteményében a száműzetés benyomásai, melyek nem csinált honfi-fájdalomban törtek ki belőle, s azon hatás, melyet egy nagy nemzet közt tartózkodása gyakorolt reá, szembetűnően észrevehetők. — Ára a könyvnek 1 ft 40 kr; diszkótésben 2 ft 50 kr.

— (Szepesti Imre kegyesrendi áldozár s egyetemi tanártól) gr. Dessewffy Emil ünnepélyes requieme alkalmából egy terjedelmes, latin nyelven irt óda jelent meg, melynek beküldését mi is szívesen vettük.

— („Történelmi és társadalmi képek“) című egykötetes be-szélygyűjteményre hirdet előfizetést Csorba Ákos Aradon. A könyv már sajtó alatt van s az előfizetési pénzek (egy kötet 1 ft) szerzőhöz Aradra, (5 pacsirta-utca 2. szám) küldendők március végeig.

Nemzeti színház.

Előadásra ki vannak tűzve: Vasárnap febr. 18. *Kisértet*. Hétfő 19. *Felolvasónő és Szellemdús hölgy*. Kedd 20. *Afrikai nő*, 3-szor. Szerda 21. *Két özvegy és Meghívom az őrnagyot*. Csüt. 22. *Kunok*. Pént. 23. *Edda*. Szomb. 24. *Afrikai nő*. 4-szer. — További előkészültre ki vannak tűzve: Flóra (Szász Károly „Lelenc“-e új címmel.) *Egy nimród baklövése* (Kvas-ray Edétől), *Pajtáskodás* és *Manlius Sinister*.

Szerkesztői üzenetek.

— *Cegléd, Sáp Eger és Gyallára*: Helyes.

— *Vörösvár*: H. M-nak. Hiven vannak ugyan fordítva Burns eme dalai, de a rimelés és nyelvezet nem üt meg bennük a mértéket.

— *Kassára*: H. Á-nak. Ha leíró és szerelmi verseknél még ma is jogosultnak tartjuk az ó-görög versformákat, ép oly jogosan használhatnák színészeink az álarcot s arasznyi vas-tagtalpu szandálokat. A régi klasszikai formáknak — szerintünk — a művészet bármely ágában csak ugynevezett monumentális alkotásoknál van helye.

— *Sárospatakra*: T. T-nek. Fogunk belőlük közölni. A vad népek dalköltészeti gyűjteményét egészben kellene bemutatni s pedig nem lapban — melynek erre elég tere nem lehet — hanem a Kisfaludy-Társaság előtt.

— *Fiuméba*: R. Á-nak. Mindig, de most különösen örömmel vettük a Fiuméről szóló cikket, midőn az országgyűlés felirati javaslata úgy is az egész ország, mint a kormány figyelmét ismételve felhívja külkereskedésünk ezen kulcsára. Közelebb igen szívesen vennők a fumei tengeri kereskedelmi iskola ismertetését, hogy a nagy magyar közönség figyelmét erre is fordítsuk; mert anyagi haladásunk érdekében szomorítónak tartjuk, hogy — nem véve számba az ország számos jogakademiáját, — csupán a pesti egyetemen jelenleg is mintegy ezer *joghallgató* van beírva. A személyes anyagi érdekek védelmére tehát sokan készülnek, de hát hol az ennek megfelelő szám anyagi érdekeink előmozdítására?

— *Pesten*: L. P-nak. Van köztük használható is.

— *Pesten*: E. K. Ezt nem közöljük.

— *Pesten*: B. F-nek. Egy csomó ugyan rendelkezésre vár, de ezekből is rá kerül majd valamelyikre a sor.

— *Gyöngyösre*: K. M. és *Monorra*: J. I. Helyes.

— *Hajdu-Dorogra*: T. M-nak. A ramazán érdekes és saját tapasztalatból vett leírását köszönettel vettük.

A kiadóhivatal üzenetei.

— *Gombára*: Póstaí uton küldtünk választ. — *N. Kani-szóra*: Z. póstaílevelező urnak. A reclamált példány Győrbe rendesen küldetett s a számok alkalmasint az ottani póstaí hevernek. — *Szászvadásra*: D. I. A felesleges 1-ső és 2-dik szám visszaküldését köszönettel vesszük. — *Azon t. előfizetőinket*, kik lapunk ez idei 1-ső és 2-dik számát két példányban kapták, vagy e számokat nélkülözhetik, tisztelettel kérjük, szíveskedjenek azokat kiadóhivatalunkhoz küldeni. — *Tornallyára*: H. A. Azzal már nem szolgálhatunk. — *Hosszupályiba*: A kép — kezünk közt levő póstaí vevény szerint — már dec. 15-dikén indult el innen, tessék azt az utolsó póstaí szorgalmazni.